

Autoreferat

1. Imię i Nazwisko

Jolanta Wąsacz-Krztoń

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/ artystyczne – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej:

- a) **2001-** Dyplom ukończenia wyższych studiów magisterskich, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Rzeszowie, dyplom z wyróżnieniem

1996-2001- studia magisterskie na kierunku historia, Wydział Socjologiczno-Historyczny, Wyższa Szkoła Pedagogiczna

27.VI. 2001- obrona pracy magisterskiej *Wojciech Kilar - życie i twórczość*, promotor prof. dr hab. Jadwiga Hoff

- b) **2007-** Dyplom doktora nauk humanistycznych w zakresie historii, Wydział Socjologiczno-Historyczny, Uniwersytet Rzeszowski, doktorat z wyróżnieniem

2001-2005 – studia doktoranckie na kierunku historia, Wydział Socjologiczno-Historyczny, Wydział Socjologiczno-Historyczny, Uniwersytet Rzeszowski

12 VII 2007 – publiczna obrona rozprawy doktorskiej nt. *Ludzie i muzyka w Krakowie w I połowie XIX wieku*,

promotor: prof. dr hab. Jadwiga Hoff

recenzent: prof. dr hab. Andrzej Banach (Uniwersytet Jagielloński)

recenzent: prof. dr hab. Jerzy Kurcz (Akademia Muzyczna w Krakowie)

Uchwałą Rady Wydziału Socjologiczno-Historycznego z dnia 20 IX 2007 r. nadano mi stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie historii oraz zarekomendowano w/w rozprawę uznając ją za wyróżniającą się

Doktorat został wyróżniony także indywidualną nagrodą Rektora UR

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/artystycznych.

1 IX 2001-31 VIII 2002 – Szkoła Podstawowa w Siedleczce

2001- 2005- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Przemyślu

1 X 2003 - 30 IX 2007- asystent w Zakładzie Badań Kultury Muzycznej Pogranicza Etnicznego, Instytut Muzyki (Wydział Pedagogiczno-Artystyczny) Uniwersytetu Rzeszowskiego

1X 2007 – (do nadal) adiunkt w Zakładzie Metodyki Nauczania Muzyki (Wydział Muzyki) Uniwersytetu Rzeszowskiego

4. Wskazanie osiągnięć wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2017 r. poz. 1789):

a) tytuł osiągnięcia naukowego/artystycznego

Edukacja muzyczna młodzieży gimnazjalnej w Galicji Zachodniej w dobie autonomii

b) (autor/autorzy, tytuł/tytuły publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa, recenzenci wydawniczy)

Jolanta Wąsacz-Krztoń, *Edukacja muzyczna młodzieży gimnazjalnej w Galicji Zachodniej w dobie autonomii*, 2019, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego (recenzja wydawnicza prof. dr hab. Walentyna Węgrzyn -Klisowska)

c) omówienie celu naukowego/artystycznego ww. pracy/prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

Moje główne zainteresowania badawcze od wielu lat skupiają się wokół zagadnień kultury, obyczajowości i sztuki w kontekście historycznym oraz mechanizmów stymulujących ich rozwój na przestrzeni wieków. Szczególnie interesuje mnie społeczna funkcja muzyki, zarówno jej oddziaływanie, jak i odbiór przez poszczególne grupy społeczne w XIX wieku, przede wszystkim w Galicji. Od wielu lat prowadzę badania interdyscyplinarne z pogranicza historii, historii kultury i muzyki, nad kulturą muzyczną

Jolanta

Galicji, skupiając się na różnych jej aspektach. W ostatnich latach głównym obszarem moich zainteresowań naukowo-badawczych stała się problematyka powszechnej edukacji muzycznej w gimnazjach galicyjskich w okresie autonomii. Tematyka ta jest kontynuacją wcześniejszych badań nad kulturą muzyczną Galicji. Tym razem płaszczyzną podjętej problematyki badawczej stała się druga połowa XIX wieku, a zwłaszcza okres autonomii, który był dla Galicji czasem rozwoju politycznego, ekonomiczno-społecznego, a także kulturalnego. Niektóre miasta stały się ośrodkami władzy politycznej, administracyjnej czy sądowniczej, co mieszkańcy postrzegali jako wyznacznik prestiżu. Inne szczyły się z kolei szkołami średnimi - gimnazjami, które z jednej strony były dla miasta nobilitacją, a z drugiej stawały się magnesem przyciągającym nowych mieszkańców. W miastach ukazywały się gazety, działały drukarnie, biblioteki, agencje koncertowe, co jakiś czas pojawiały się teatry objazdowe lub artyści sławy europejskiej, a nawet światowej. Obserwujemy wzmożoną działalność różnego rodzaju kółek, towarzystw, stowarzyszeń mających na celu rozwój szeroko rozumianej kultury. Także w miastach prowincjonalnych, do których zaliczały się m.in. Rzeszów, Tarnów, Bochnia, Nowy Sącz, nie brakowało takich inicjatyw. Podejmowano szeroko zakrojone działania na rzecz rozwoju społeczno-kulturalnego. Ważne miejsce w tych działaniach odgrywało niewątpliwie krzewienie kultury muzycznej wśród społeczeństwa galicyjskiego. Działające towarzystwa muzyczne, czy towarzystwa śpiewacze, popularne „Lutnie”, odgrywały ogromną rolę w tym ruchu. Popularyzację muzyki zawdzięczano orkiestrom wojskowym poszczególnych pułków, których nie brakowało przecież w żadnym galicyjskim mieście. Edukację muzyczną prowadzono także w gimnazjach, choć był to przedmiot nadobowiązkowy.

Analiza historiograficzna potwierdziła moje spostrzeżenia o tym, iż tematyka edukacji muzycznej w Galicji jest wciąż mało zbadana i pozostaje poza zasięgiem zarówno badaczy historii, jak i kultury muzycznej Galicji. Opublikowane do tej pory prace, bądź artykuły podnoszą w zasadzie tylko kwestię szkolnictwa zawodowego, a więc działających w Galicji szkół muzycznych lub prywatnych korepetycji/lekcji udzielanych przez poszczególnych muzyków. Natomiast jeśli chodzi o szkolnictwo powszechne - nauczanie muzyki i śpiewu w szkołach ludowych i średnich, temat ten pozostaje ciągle otwarty dla badaczy. Tematyka powszechnej edukacji muzycznej młodzieży w Galicji doby autonomicznej znajduje oddźwięk znikomy w dotychczasowych opracowaniach. Nauce śpiewu w szkołach średnich poświęcono do tej pory zaledwie kilka artykułów. Wśród badaczy, którzy w sposób istotny, choć przyczynkowy, poruszali interesujące mnie zagadnienia, należy wymienić Józefa W. Reissa i Lesława Jaworskiego, publikujących na początku XX wieku na łamach „Muzeum”.

Autorzy poruszali nie tylko kwestie nauczania śpiewu i muzyki, ale co istotne, wysunęli szereg postulatów, które miały przyczynić się do właściwego zrozumienia celu edukacji muzycznej młodzieży. Problematykę edukacji muzycznej w szkołach ludowych i seminariach nauczycielskich poruszał Stanisław Grzywiński, Andrzej Meissner i Jerzy Potoczny; Julia Baranowska omówiła wybrane metody nauczania śpiewu i muzyki w Seminarium Nauczycielskim Żeńskim w Krakowie. Kilka miesięcy temu na rynku wydawniczym pojawiła się publikacja Wojciecha Motyki dotycząca wychowania muzycznego młodzieży w środkowej części Galicji, w dobie autonomicznej. Autor objął zasięgiem młodzież szkół ludowych, średnich oraz zakłady kształcenia nauczycieli. Niewątpliwie jego publikacja jest najnowszym opracowaniem tematu i przyczynia się do wzbogacenia literatury przedmiotu, jednakże bardzo ogólne potraktowanie niektórych zagadnień oraz pominięcie wielu znaczących źródeł, powoduje, iż publikacja nie zamyka tematu. Celem mojej książki poświęconej edukacji muzycznej młodzieży w Galicji Zachodniej jest więc wypełnienie istniejącej luki w literaturze przedmiotu.

Przyjęta przeze mnie cezura czasowa to okres autonomii Galicji obejmujący lata 1867-1914, natomiast zasięg terytorialny ograniczyłam do Galicji Zachodniej. Chociaż formalnie nigdy nie wprowadzono podziału administracyjnego na Galicję Wschodnią i Zachodnią, to jednak w nauce i publicystyce podział taki funkcjonuje, co wyjaśniłam we Wstępie prezentowanej monografii. Prowadząc badania nad edukacją muzyczną w gimnazjach zachodniogalicyjnych skupiłam uwagę przede wszystkim na miastach prowincjonalnych, w związku z czym Kraków, będący głównym ośrodkiem nauki i kultury, administracji i sądownictwa w Galicji Zachodniej, pozostał poza zasięgiem pracy. W kręgu zainteresowań znalazły się następujące ośrodki: Bochnia, Jasło, Łańcut, Nowy Targ, Nowy Sącz (I i II gimnazjum), Rzeszów (I i II gimnazjum), Tarnów (I i II gimnazjum), Wadowice i Żywiec. Pragnę podkreślić, że obszarem badań objęłam tylko gimnazja męskie.

Podstawowym materiałem źródłowym, który posłużył do opracowania prezentowanej monografii stały się dla mnie przede wszystkim źródła drukowane, w postaci wszystkich dostępnych sprawozdań szkolnych wybranych gimnazjów. Ich tradycja wydawnicza sięga jeszcze lat 40. XIX wieku, kiedy ukazywały się w formie *Kart klasowych*. Zgodnie z dekretem cesarskim z 1850 roku w ich miejsce pojawiły się *Programy szkolne*, które później zmieniły swą nazwę na sprawozdania szkolne. Każde sprawozdanie składało się z dwóch części: rozprawy naukowej oraz wiadomości szkolnych. Dla mnie niezwykle cenne okazały się informacje zawarte w części drugiej. W zakresie edukacji muzycznej udało się pozyskać wiadomości dotyczące nie tylko programu nauczania czy nauczycieli, którzy prowadzili

naukę, ale też niejednokrotnie ustalić liczbę uczniów uczęszczających na lekcje muzyki i śpiewu, poznać dostępną literaturę muzyczną oraz rodzaje i skład zespołów wokalnych i instrumentalnych. Ponadto dzięki zamieszczanej niekiedy na końcu sprawozdań kronice mogłam odnotować wydarzenia, w których brały udział chóry lub orkiestry szkolne, a co za tym idzie, poznać uroczystości, które dzięki nauczaniu śpiewu i muzyki uświetniano oprawą muzyczną. Warto także wspomnieć o tym, że każde sprawozdanie zawierało dane statystyczne obejmujące m.in. : liczebność klas na początku i na końcu roku szkolnego, miejsce urodzenia, język, wyznanie, wiek uczniów, miejsce pobytu rodziców, frekwencję na przedmiotach nadobowiązkowych. Wiadomości te mogłam wykorzystać przy charakterystyce środowiska uczniowskiego.

Poza sprawozdaniami szkolnymi pomocnym materiałem źródłowym okazały się także przepisy i rozporządzenia, publikacje o charakterze normatywnym, sprawozdania Rady Szkolnej Krajowej, sprawozdania Państwowej Szkoły Przemysłowej we Lwowie, kalendarze (m.in. *Kalendarzyk profesorski Towarzystwa Nauczycieli Szkół Wyższych* Mariana Janellego i Jana Piątka), kroniki czy spisy (np. *Spisy Nauczycieli Szkół Średnich w Galicji* Henryka Kopii). Jako materiał źródłowy zostały wykorzystane przeze mnie także dostępne drukowane podręczniki i pomoce dydaktyczne w postaci najpopularniejszych w omawianym okresie śpiewników, podręczników metodycznych i zbiorów pieśni.

Ważne znaczenie przy opracowaniu monografii miały księgi pamiątkowe, pamiętniki i wspomnienia. Na uwagę zasługują przede wszystkim wspomnienia absolwentów gimnazjum jasielskiego, łańcuckiego, rzeszowskiego i żywieckiego. Poza wspomnieniami cennym źródłem informacji w opracowaniu podjętej tematyki stała się prasa galicyjska. Anonse o wieczorkach muzyczno-wokalnych i innych uroczystościach szkolnych, organizowanych przez gimnazjalistów, zwłaszcza z okazji rocznic narodowych, zamieszczano niemal w każdej lokalnej gazecie. Charakteryzując zagadnienia społeczne i demograficzne sięgnęłam po źródła statystyczne, w tym m.in. „Rocznik Statystyki Galicji”, „Rocznik Statystyki Przemysłu i Handlu Krajowego” oraz „Wiadomości Statystyczne o Stosunkach Krajowych”. Bibliografię tematu uzupełniają liczne opracowania dotyczące zarówno tematyki edukacji i kultury muzycznej Galicji, jak i literatura odnosząca się do nauki i oświaty w Galicji. Pewną część stanowią także opracowania związane z samą Galicją, w szczególności w zakresie stosunków społecznych.

Prezentowana monografia *Edukacja muzyczna młodzieży gimnazjalnej w Galicji Zachodniej w dobie autonomii* została podzielona na pięć rozdziałów. Rozważania rozpoczęłam od omówienia programów nauczania dotyczących lekcji śpiewu oraz

charakterystyki podstawowych podręczników i śpiewników, które przedstawiłam w rozdziale pierwszym. Analiza materiału źródłowego pozwoliła uchwycić i wyróżnić najbardziej popularne podręczniki i śpiewniki, z których korzystano przy nauce tego przedmiotu, niemal we wszystkich gimnazjach. Wśród nich znalazły się opracowania Ludwika d'Arma Dietza, Karola Studzińskiego, Franciszka Poppera, Stefana Surzyńskiego, Piotra Maszyńskiego i Władysława Rzepko. Spora ilość śpiewników z pieśniami kościelnymi potwierdza fakt, iż młodzież poznawała głównie repertuar religijny, a utwory świeckie stanowiły wąski margines całego programu nauczania. Ponadto programy nauczania ukazały, iż wiadomości, które uczniowie mieli sobie przyswoić podczas nadobowiązkowych lekcji śpiewu nie odbiegały od współczesnych podstaw programowych w szkołach muzycznych pierwszego stopnia, co może sugerować wniosek, że naukę śpiewu w gimnazjach galicyjskich traktowano naprawdę ambitnie.

Ważną rolę w edukacji każdego przedmiotu odgrywają nauczyciele. Pedagodzy gimnazjów galicyjskich stanowili grupę o dość charakterystycznych cechach, z pewnością jednak należącą do elity społecznej. Charakterystyka środowiska pedagogicznego stała się treścią drugiego rozdziału książki, w którym nakreśliłam obraz grona nauczycielskiego w szkołach galicyjskich. Rozdział ten podzieliłam na dwie części, przedstawiając w pierwszej drogi awansu zawodowego w szkolnictwie, zaś w drugiej- społeczność nauczycieli śpiewu i muzyki w gimnazjach galicyjskich. O ile pozwoliły źródła, starałam się przybliżyć sylwetki poszczególnych pedagogów. Po analizie sprawozdań szkolnych oraz literatury pamiątkarskiej i wspomnieniowej stwierdziłam, iż kwalifikacje zawodowe nauczycieli śpiewu i muzyki były różnorodne. Zdarzało się, że osoby prowadzące lekcje miały styczność z muzyką na co dzień, ale - jak można zauważyć - wśród uczących pojawiały się często osoby bez żadnych kwalifikacji i przygotowania (np. urzędnicy sądowi). Wyniki badań potwierdziły ponadto ogromną częstotliwość zmian nauczycieli śpiewu. Do nauczania muzyki zatrudniano zwykle muzyków wojskowych, co wydaje się korzystne, jeśli weźmiemy pod uwagę umiejętności gry na instrumentach, doświadczenie, a przede wszystkim znajomość obszernego i różnorodnego materiału. Te elementy wydają się ważne i z pewnością nie pozostawały bez wpływu na lekcje muzyki.

Niezwykle interesujące okazały się badania nad składem społecznym uczniów, które przedstawiłam w trzecim rozdziale pracy. Przystępując do tego zagadnienia opisałam ogólną sytuację społeczną w Galicji w dobie autonomii, a zatem stosunki narodowościowe, wyznaniowe, zawodowe, po czym te same właściwości odniosłam do środowiska gimnazjalistów. Dane pozyskane ze sprawozdań szkolnych pozwoliły wyróżnić przynajmniej

dwie podstawowe cechy tego środowiska. Po pierwsze większość uczniów wywodziła się ze wsi, co potwierdził dość wysoki ich odsetek w stosunku do całej zbiorowości uczniowskiej; po drugie w gimnazjach przeważała młodzież wyznania rzymskokatolickiego, zaś drugą co do wielkości grupą byli izraelici. Charakteryzując środowisko uczniowskie zwróciłam dodatkowo uwagę także na życie codzienne gimnazjalistów, warunki mieszkaniowe, czy formy spędzania wolnego czasu. Dane statystyczne i demograficzne odnoszące się do społeczności uczniowskiej uzupełniłam wspomnieniami i literaturą pamiętnikarską, które stały się dla mnie cennym materiałem źródłowym do poznania codziennego świata uczniowskiego.

Prowadzone w gimnazjach formy edukacji muzycznej sprowadzały się właściwie do dwóch kierunków, o czym napisałam w kolejnym, czwartym rozdziale książki. Z jednej strony prowadzono naukę śpiewu, która stwarzała warunki do zorganizowania chóru szkolnego. Z drugiej uczono gry na poszczególnych instrumentach, zwykle dętych lub smyczkowych, co w praktyce umożliwiało organizację zespołu lub orkiestry. Obydwa kierunki służyć miały jednemu celowi - uświetnieniu uroczystości szkolnych, a przede wszystkim kościelnych. Omówienie głównych kierunków edukacji muzycznej znalazło miejsce w dwóch podrozdziałach; pierwszy poświęciłam nauce śpiewu, drugi nauce muzyki instrumentalnej. Nauka śpiewu przebiegała w każdym gimnazjum niemal identycznie, według ustalonego schematu i zwykle nie przekraczała 4 godzin w tygodniu. Młodzież podzielona była na dwie grupy. Pierwsza, tzw. niższa, poznawała podstawy z teorii muzyki i śpiewu oraz śpiewała łatwe utwory jednogłosowe. Grupa druga tzw. wyższa, poza prostymi ćwiczeniami sięgała już po formy muzyczne o wyższym stopniu trudności (kwartety, pieśni, msze). Nauka muzyki instrumentalnej realizowana była w różnym wymiarze godzin i w różnym czasie. O jej wielkim zainteresowaniu świadczy fakt, że w bardzo krótkim czasie, niemal we wszystkich gimnazjach powstawały zespoły muzyczne i orkiestry dęte.

Charakterystyka dwóch podstawowych form kształcenia muzycznego pozwoliła uchwycić działania młodzieży, szczególnie ich aktywność muzyczną, zarówno wokalną, jak i instrumentalną, w różnego rodzaju uroczystościach szkolnych. Udział chórów i orkiestr gimnazjalnych w życiu szkoły stał się tematem ostatniego, piątego rozdziału książki. Sprawozdania szkolne potwierdzają, że uczniowie musieli śpiewać obowiązkowo podczas nabożeństw w kaplicy gimnazjalnej, przez cały rok szkolny. Potwierdza to także repertuar, który ćwiczone w ciągu roku. Jednakże obok uroczystości kościelnych z wielkim zapalem przygotowywano także oprawę muzyczną akademii i innych uroczystości szkolnych, prezentując różnorodne formy, zarówno wokalne, jak i instrumentalne. Bardzo często

organizowano poranki lub wieczorki, a do najpopularniejszych należały: wieczory Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Zygmunta Krasińskiego i Wieczory Trzech Wieszców. W gimnazjach organizowano akademie z okazji kolejnej rocznicy Konstytucji 3 Maja, powstań styczniowego i listopadowego, świętowano rocznice śmierci lub urodzin Marii Konopnickiej, Piotra Skargi, ks. Józefa Poniatowskiego, rocznice panowania dynastii Habsburgów, rocznicę bitwy pod Grunwaldem. Młodzież urządziła także poranki papieskie i uczestniczyła w jubileuszach pracy pedagogicznej profesorów gimnazjalnych oraz w różnych imprezach okolicznościowych. Wszystkie uroczystości szkolne wypełniały muzyka i śpiew. Istotnym jest fakt, że wyżej wymienione uroczystości wychodziły często poza obręb szkoły, co potwierdzają informacje prasowe oraz literatura pamiątkarska. Podsumowując aktywność muzyczną młodzieży w imprezach szkolnych dokonałam krótkiej charakterystyki repertuaru, który prezentowano. Wydaje się, że był on dość ambitny. W zależności od okoliczności chóry sięgały po pieśni kościelne, utwory patriotyczne, zwykle pieśni Chopina, Galla, Walczyńskiego, Moniuszki, Surzyńskiego lub inne dzieła. Z kolei orkiestry miały w swym repertuarze walce, polonezy, marsze, pieśni patriotyczne, fragmenty oper i operetek, utwory, które uczniowie mogli wykonać po niedługim okresie ćwiczeń.

Rozważania na temat edukacji muzycznej gimnazjalistów na prowincji Galicji Zachodniej obejmowały także pozaszkolne działania uczniów, o czym wspominałam w zakończeniu. Wydaje się, że były one ważnym elementem dopełniającym całości nauczania. Koncerty orkiestr wojskowych, występy teatrów objazdowych, recitale muzyków przyjezdnych zarówno krajowych, jak i obcych, wreszcie działalność różnego rodzaju kółek i towarzystw niewątpliwie wpływała na popularyzację muzyki, ale też i na kształtowanie świadomości oraz gustów muzycznych młodzieży gimnazjalnej. Być może zasygnalizowany na koniec wątek stanie się dla innych impulsem do podjęcia dalszych rozważań na temat roli muzyki w życiu wielokulturowej Galicji.

Podsumowując badania nad edukacją muzyczną młodzieży przedstawione w prezentowanej monografii *Edukacja młodzieży gimnazjalnej w Galicji Zachodniej w dobie autonomii* wyciągnęłam następujące wnioski:

1. Edukacja muzyczna prowadzona w gimnazjach galicyjskich, pomimo iż była przedmiotem nadobowiązkowym, spotykała się z dużym zainteresowaniem ze strony młodzieży.
2. Śpiew w chórze, gra w zespole instrumentalnym lub orkiestrze dętej były najpopularniejszą formą kontaktu z muzyką, służyły popularyzacji muzyki, przyczyniały się nie tylko do umuzykalnienia, rozwoju zainteresowań i zdolności muzycznych, ale też rozwoju

ogólnego, ponadto sprzyjały integracji środowiska uczniowskiego i były jednym ze sposobów spędzania wolnego czasu.

3. Liczne okazje sprzyjające kontaktom z muzyką, także poza murami szkoły, wzmocniały edukację szkolną, utwierdzając gimnazjalistów w przekonaniu, że muzyka nie tylko dostarcza rozrywki, ale też rozwija wszechstronnie, wzbogaca identyfikację kulturową, podtrzymuje ducha narodowego, co z pewnością nie pozostawało bez znaczenia w okresie braku własnego państwa.

4. Edukacja muzyczna młodzieży w gimnazjach galicyjskich pozwalała kształtować nie tylko wartości estetyczne i poznawcze, ale była też wspaniałym dopełnieniem edukacji patriotycznej, religijnej, społecznej i kulturowej.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych (artystycznych).

Kultura muzyczna Galicji stanowi najistotniejszą część prowadzonych przez mnie badań. Właściwie ich charakter i specyfika zostały ukierunkowane już podczas studiów magisterskich, kiedy zainteresowałam się problematyką społecznej roli muzyki. Jej poznanie rozpocząłam od analizy znaczenia muzyki u starożytnych Greków i Rzymian, co przełożyło się na napisanie trzech artykułów : 1) *W objęciach muz. Muzyka, taniec i śpiew w starożytnej Grecji*, [w:] Wielka Historia Świata, pod red. M. Szulc, t. III, Kraków 2000, s. 135-144; 2) *Zabytki muzyki starożytnej*, „Kółko Historii”. Materiały Koła Naukowego Historyków Studentów UMCS, Lublin 2000, z.5, s.17-21; 3) *Muzyka w życiu Rzymian*, [w:] Wielka Historia Świata, pod red. M. Szulc, t. V, Kraków 2001, s. 147-154. Jednakże podczas seminarium magisterskiego swoje zainteresowania badacze skierowałam na wiek XIX i przełom XIX/XX. Pracę magisterską dotyczącą tradycji muzycznych Rzeszowa połączyłam z przedstawieniem sylwetki kompozytora Wojciecha Kilara - honorowego obywatela miasta, co tym samym zapoczątkowało moje badania interdyscyplinarne z pogranicza historii i historii muzyki. Ich oddźwięk znalazł miejsce w kilku artykułach opublikowanych przed uzyskaniem stopnia doktora, m.in. w: *Beethoven, rewolucja, romantyzm. Muzyczne idee przełomu XVIII i XIX wieku*, „Kresy południowo-wschodnie”, R.I, z. I, Historia i tradycja, Przemyśl 2003, s.59-66.

Podczas studiów doktoranckich obszarem moich zainteresowań naukowo-badawczych stała się kultura muzyczna Galicji, przede wszystkim Krakowa. Rozprawę doktorską pt.

Ludzie i muzyka w Krakowie w I połowie XIX wieku, za którą otrzymałam wyróżnienie i nagrodę Rektora UR, poprzedziła m.in. publikacja pt. *Franciszek Mirecki w życiu muzycznym Krakowa I połowy XIX wieku*, „Kresy południowo-wschodnie”, R.II, z. I, Historia i tradycja, Przemyśl 2004, s.153-160. Po uzyskaniu stopnia doktora kontynuowałam badania nad życiem muzycznym Krakowa przedstawiając je w artykułach: *Wizyty polskiego zespołu Jana Nepomucena Kamińskiego z teatru lwowskiego w Krakowie w latach 20. XIX stulecia*, [w:] *Musica Galiciana* pod red. M. Wierzbieniec, t. XI, Rzeszów 2008, s.27-38; *Towarzystwo Przyjaciół Muzyki w Krakowie w latach 1817-1841* [w:] *Musica Galiciana* pod red. G. Oliwy, t. XII, Rzeszów 2010, s.13-26; *Kultura muzyczna Krakowa w I połowie XIX wieku. Stan badań* [w:] *Galicja 1772-1918. Problemy metodologiczne, stan i potrzeba badań*, pod red. A.Kawalec, W. Wierzbienca i L. Zaskilniaka, t. 3, Rzeszów 2011, s. 167-175; *Opery Józefa Elsnera na scenie teatru krakowskiego w I połowie XIX wieku* [w:] *Musica Galiciana* pod red. G. Oliwy, t. XIII, Rzeszów 2012, s.20-25; *Występy artystów przyjezdnych w Krakowie w I połowie XIX wieku (oddźwięk w prasie lokalnej)*, [w:] *Musica Galiciana* pod red. G. Oliwy, t. XIV, Rzeszów 2014, s.64-78. Jednakże za największe osiągnięcie naukowe dotyczące w/w problematyki uważam monografię powstałą w oparciu o rozprawę doktorską, opublikowaną pod tym samym tytułem: *Ludzie i muzyka w Krakowie w I połowie XIX wieku*, Rzeszów 2009, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, ss.314, w której przedstawiłam wszechstronne tradycje muzyczne Krakowa z punktu znaczenia muzyki w życiu mieszkańców miasta, z uwzględnieniem ich społecznego przekroju. Publikacja ma o tyle istotne znaczenie, iż opisany przez mnie okres był do tej pory mało znany, głównie z powodu nikłego znaczenia gospodarczego i kulturalnego ówczesnego Krakowa. Niewątpliwie bogaty materiał źródłowy i faktograficzny pozwolił w dużej mierze wypełnić dotkliwą lukę w zakresie badań nad kulturą muzyczną Krakowa.

Kontynuacją badań nad kulturą muzyczną Galicji było podjęcie tematyki powszechnej edukacji muzycznej. W ramach tej przestrzeni badawczej skoncentrowałam się na kształceniu muzycznym młodzieży gimnazjalnej w gimnazjach męskich Galicji Zachodniej. W tematykę tę wpisuje się cykl sześciu publikacji: 1) *Wychowanie muzyczne młodzieży Galicji Zachodniej w dobie autonomii na przykładzie gimnazjów nowosądeckich* [w:] *Muzyka i kultura w perspektywie pedagogicznej* pod red. J. Jemielnik, Kraków 2016, s.103-117; 2) *Kształcenie muzyczne młodzieży w Galicji zachodniej w dobie autonomii* (współautor dr J. Pośluszna, UMCS), „*Annales*” sec. J. Paedagogia-Psychologia, 2016, nr 3, vol.29, pod red. M. Kuśpit, wyd. UMCS Lublin, s.149-160; 3) *Oprawa muzyczna uroczystości szkolnych w gimnazjum bocheńskim w dobie autonomii* [w:] „*Musica Galiciana*” pod red. G. Oliwy, t. XV, Rzeszów

2016, s.123-135; 4) *Programy do nauki śpiewu w gimnazjach Galicji zachodniej w dobie autonomii w świetle sprawozdań szkolnych*, „Молодь і ринок”. Miesięcznik naukowo-pedagogiczny, 2017, nr 4 (147), pod red. Natalii Prymachenko, wyd. Narodowy Uniwersytet Pedagogiczny im. I. Franko w Drohobyczu, s.10-15; 5) *Edukacja muzyczna w gimnazjach rzeszowskich w dobie autonomii Galicji* [w:] Muzyka w kontekście pedagogicznym, społecznym i kulturowym. pod red. E. Nideckiej i J. Wąsacz-Krztoń, t.1, Rzeszów 2017, s.101-116; 6) *Edukacja muzyczna w gimnazjach tarnowskich w dobie autonomii Galicji*, „Edukacja-Technika-Informatyka”, Kwartalnik naukowy, Rzeszów 2017, nr 4, s.108-113. Przeprowadzone badania komparatystyczne oraz analiza materiałów źródłowych i literatury przedmiotu pozwoliły mi uchwycić całościowy obraz podjętej tematyki i tym samym przyczyniły się do wyznaczenia kierunku badań związanych z przygotowaniem rozprawy habilitacyjnej.

W swojej pracy naukowo-badawczej podejmowałam także tematykę kobiet w kulturze muzycznej. Zagadnieniom tym poświęciłam następujące artykuły: *Rola kobiet w twórczości muzycznej* [w:] Język a muzyka. Ujęcie filologiczne i muzykologiczne, red. naukowa J. Kuć i K. Wojtczuk, Pracownia Wydawnicza UPH, Siedlce 2014, s. 161-175; *Maria Szymanowska (1789-1831)-zapomniana pianistka polska* [w:] Muzyka i refleksja pedagogiczna. Perspektywy -interpretacje- pogranicza pod red. J. Jemielnik i J. Pośluszej, Kraków 2015, s. 183-193; *Klara Czop-Umlauf w kulturze muzycznej Krakowa na przełomie XIX i XX wieku* [w:] Galicja i jej dziedzictwo. t.24. Kobieta w Galicji. Nowoczesność i tradycja pod red. J. Kamińskiej- Kwak, Sz. Kozaka i D. Opalińskiego, Rzeszów 2016, s. 332-342; *Kobiety w kulturze muzycznej Galicji na przykładzie Tarnowa* (współautor dr J. Pośluszna UMCS), „Rocznik Łódzki” , Łódź 2017 , t. LXVII, s. 207-218; *Kobiety na estradzie muzycznej Rzeszowa na przełomie wieków XIX/XX* , „Galicja. Studia i materiały”, Czasopismo IH UR , Rzeszów 2018, nr 4, s. 90-104.

Kolejnym nurtem badawczym, jaki można wyróżnić w mojej pracy naukowej jest tematyka kultury muzycznej Rzeszowa, rozpatrywana w aspekcie historycznym. Jeszcze przed uzyskaniem stopnia doktora poświęciłam jej dwa artykuły: *Życie muzyczne Rzeszowa w I połowie XX wieku* oraz *Konkurs sprzed pół wieku*, obydwie opublikowane w „Kamertonie” 1-2 (42-43), 2002, s. 86-111, 111-114. W kolejnych latach, w wyniku dalszych zainteresowań tą tematyką, powstały dalsze publikacje: *Klub Miłośników Muzyki przy Wojewódzkim Domu Kultury w Rzeszowie w latach 1968-1996*, „Kamerton” 2014, nr 58, pod red. A. Szypuły, Rzeszów 2014, s. 160-168; *Z tradycji muzycznych Rzeszowa u schyłku XIX i w I połowie XX wieku (do 1944 r.)*, [w:] Człowiek – Społeczeństwo- Źródło. Studia

dedykowane profesor Jadwidze Hoff, pod nauką red. Sz. Kozaka, D. Opalińskiego, J. Polaczka, Sz. Wieczorka, W. Zawitkowskiej, Rzeszów 2014, s. 314-323; oraz *Życie muzyczne Rzeszowa w pierwszych latach po II wojnie światowej*, „Kamerton” 2015, nr 59, pod red. A. Szypuły, Wiśniowa 2015, s. 71-79.

W interdyscyplinarne badania naukowe wpisują się także artykuły, które wiążą się z prezentacją wielkich artystów mających wkład nie tylko w popularyzowanie sztuki muzycznej, ale też związanych z kulturą muzyczną Galicji. Mowa tu o Aleksandrze Sas-Bandrowskim, wspaniałym tenorze pochodzącym z Lubaczowa oraz Egonie Petrim, wielkim pianicie. Poświęciłam im publikacje: *Aleksander Bandrowski- tenor z Lubaczowa*, „Kamerton” 2013 (57), pod red. A. Szypuły, Rzeszów 2013, s.129-140; *Twórcza droga i kreacje sceniczne Aleksandra Sas- Bandrowskiego* [w:] Mistrz - Mentor - Wychowawca. Z problematyki twórczego wychowania i edukacji, pod red. J. Połuskiej i M. Prejsnar-Wąsacz, Kraków 2015, s. 101- 113; *Egon Petri we wspomnieniach Kazimierzy Treterowej* [w:] Mistrz- Mentor- Wychowawca. Z problematyki twórczego wychowania i edukacji, pod red. J. Połuskiej i M. Prejsnar-Wąsacz, Kraków 2015, s. 65- 79. Ponadto sylwetki innych artystów związanych z Galicją przedstawiłam w opracowaniu: *Muzycy powstania styczniowego i ich losy* [w:] Powstanie styczniowe w pamięci zbiorowej pod red. A. Kawalec i J. Kuzickiego, Rzeszów 2017 , s. 497-508. Z okazji stulecia odzyskania przez Polskę niepodległości podjęłam wątek wielkiego artysty, a zarazem polityka, Ignacego Jana Paderewskiego, który przedstawiłam w publikacji: *Muzyczo - polityczna walka o wolność Ignacego Jana Paderewskiego* [w:] Idea wolności w twórczości kompozytorskiej i myśli o muzyce pod red. Ewy Nideckiej i Jolanty Wąsacz-Krztoń, Rzeszów 2018, s.107-122.

Innym obszarem wiedzy, który znalazł się także w obrębie moich zainteresowań naukowych jest kultura współczesna. Owocem poszukiwań powiązań pomiędzy muzyką a filmem są dwa artykuły: *Muzyka filmowa-rola i znaczenie w odbiorze dzieła filmowego* [w:] Pulchritudo delectans. Korespondencja na styku sztuk, praca zbiorowa pod red. K. Klauzy i J. Cieślik-Klauzy, Białystok 2017, s.153-164 oraz *Uniwersalizm muzyki filmowej Wojciecha Kilara* [w:] Ars Inter Disciplinis. Korespondencja na styku sztuk, studia pod red. J. Cieślik-Klauzy, M. Gajl i T. Baranowskiego, Białystok 2018, s.355-368 . Obydwa artykuły były opracowaniem prezentowanych przeze mnie referatów, podczas II i III Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej pt. „Ko-Respondencja. Na styku sztuk”, organizowanych przez Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Białymstoku (2016, 2018).

Podejmowałam także problematykę regionalistyczną z pogranicza historii, obyczajowości i kultury ludowej. Jej pokłosiem jest monografia wsi Urzejowice, (*Urzejowice*,

praca zbiorowa pod red. J. Orzechowskiej, J. Wąsacz-Krztoń, J. Żyły, Urzejowice 2011, ss. 504) wydana z okazji 600-lecia parafii pw. św. Mikołaja Biskupa, którą współredagowałam oraz obszerne opracowanie tematu *Kultura i obyczajowość*, zamieszczone jako jeden z rozdziałów we wspomnianej monografii (s. 373-433). W opracowaniu opisałam dorobek duchowy, intelektualny i materialny mieszkańców Urzejowic na przestrzeni wieków.

W tematykę prowadzonych przez mnie badań interdyscyplinarnych wpisują się niewątpliwie dwie monografie, które współredagowałam z dr Ewą Nidecką. Pierwsza z nich pt. *Muzyka w kontekście pedagogicznym, społecznym i kulturowym*. Studia i szkice, t.1, Rzeszów 2017, ss.254, jest pierwszym tomem cyklu publikacji poruszających zagadnienia wieloaspektowego nauczania muzyki, jej rozumienia, oddziaływania oraz społecznego odbioru w kontekście historycznym. Druga monografia pt. *Idea wolności w twórczości kompozytorskiej i myśli o muzyce*, Rzeszów 2018, ss.368, wydana z okazji stulecia odzyskania przez Polskę niepodległości objęła kilkanaście artykułów z pogranicza historii, historii kultury, muzyki, zarówno w kontekście patriotycznym i narodowym, jak i rozmaitych postaw artystów polskich i obcych, którzy na przestrzeni wieków nierzadko stawali przed odgórnie narzucanymi im ograniczeniami.

W swoim dorobku naukowym posiadam także dwa artykuły- recenzje. Pierwsza z nich dotyczy książki Teresy Gałczyńskiej, *Szkolnictwo w powiecie łańcuckim w latach 1868-1939*, Wyd. Arteks, Rzeszów 2016, ss.432, została opublikowana w czasopiśmie naukowym „Studia z Historii Społeczno-Gospodarczej XIX i XX wieku” pod red. J. Kity, Łódź 2018, t. XIX, s.231- 234. Druga recenzja (przyjęta do druku) odnosi się do publikacji zbiorowej *Kształty galicyjskich tożsamości* pod red. A. Świątka, która wypełniła treść zeszytu 2 „Prac Historycznych” ZNUJ 2017, 144, z. 2, Wyd. UJ, Kraków 2017, ss.426. Recenzja ma się ukazać w „Roczniku Przemyskim”, sekcja Historia.

Opublikowałam także kilka drobnych artykułów o charakterze popularyzatorskim. Pięć z nich ukazało się na łamach „Gazety Uniwersyteckiej”, natomiast jeden w Miesięczniku Towarzystwa Przyjaciół Rzeszowa „Echo Rzeszowa”.

Podsumowując:

Podejmowana przeze mnie problematyka badawcza zamyka się w pracach z pogranicza historii i muzyki, historii i obyczajowości, czy kultury współczesnej (film i muzyka). Mój dotychczasowy dorobek naukowy oprócz osiągnięcia, wskazanego jako podstawowe w postępowaniu habilitacyjnym, obejmuje jedną monografię, trzy publikacje

współredaktorskie, ponad 30 pozycji naukowych (artykułów, rozdziałów) opublikowanych w monografiach i czasopismach, 2 recenzje i 6 tekstów popularyzatorskich (załącznik nr 4).

Omówione powyżej moje zainteresowania naukowo-badawcze znalazły odzwierciedlenie nie tylko w przedstawionych publikacjach naukowych, ale także w wystąpieniach na 31 konferencjach naukowych, zarówno o statusie międzynarodowym, jak i ogólnopolskim. Trzy z nich odbyły się w ośrodkach zagranicznych (Drohobycz, Kijów). Osobiście współorganizowałam dwie konferencje o charakterze międzynarodowym, w trzech pełniłam funkcję sekretarza; ponadto byłam organizatorem seminarium naukowo-praktycznego (załączniki nr 5, 9). Prowadząc działania na rzecz popularyzacji nauki podjęłam współpracę z różnymi ośrodkami i instytucjami oraz występowałam z wykładami otwartymi (załącznik nr 9). Odbyłam także cztery jednotygodniowe staże naukowe w ramach programu Erasmus +. W ramach każdego stażu przeprowadziłam osiem godzin zajęć dydaktycznych (wykłady i ćwiczenia), związanych tematycznie z moją interdyscyplinarną problematyką badawczą (załącznik nr 8). Działalność naukowo-badawczą łączyłam z pracą dydaktyczną, prowadząc wykłady, ćwiczenia i seminaria (załącznik nr 6) oraz działaniami organizacyjnymi na rzecz macierzystej uczelni (załącznik nr 10). Ponadto włączałam się czynnie w działania na rzecz animacji kultury muzycznej regionu prowadząc cykliczne koncerty uniwersyteckie, organizowane przez Wydział Muzyki UR i inne recitale oraz imprezy kulturalne (załącznik nr 9).

Za osiągnięcia naukowe, w szczególności za wyróżniającą się rozprawę doktorską otrzymałam nagrodę indywidualną Rektora UR.

J. Pesała-Kufaj